

การตรวจสอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างศาสนทายาทสำหรับคณะสงฆ์ไทย^{*}
AN INVESTIGATION OF LEARNING MANAGEMENT MODEL
TO CREATE RELIGIOUS HEIRS OF THE THAI BUDDHIST SANGHA

¹พระมหาวุฒิชัย สุวฑฺฒโก (บุญเสนอ) Phramaha Woot Suvuddhiko (Boonsaner),

²อินธา ศิริวรรณ Intha Siriwan, ³สิน งามประโคน Sin Ngamprakhon,

⁴พระมหาเผด็จ จิรกุล (จงสกุลศิริ) Phramaha Padet Chirakulo (Jongsakulsiri)

^{1,2,3,4}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: phrawoot072@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างศาสนทายาทสำหรับคณะสงฆ์ไทย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างศาสนทายาทของคณะสงฆ์ไทย ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 รูป วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างศาสนทายาทของคณะสงฆ์ไทย สทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่ 17 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบและเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างศาสนทายาทของคณะสงฆ์ไทย ใช้แจกแบบประเมินรูปแบบพระภิกษุสามเณร 200 รูป วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สรุปผลการวิจัยพบว่า การตรวจสอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างศาสนทายาทสำหรับคณะสงฆ์ไทย ประกอบด้วยส่วนที่ 1 ส่วนนำ ส่วนที่ 2 กระบวนการจัดการเรียนรู้ และส่วนที่ 3 การนำกระบวนการไปปฏิบัติการจริง พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน คือ ความเป็นประโยชน์และความถูกต้อง และอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ ความเป็นไปได้และความเหมาะสม

คำสำคัญ: รูปแบบ, การจัดการเรียนรู้, ศาสนทายาท, คณะสงฆ์ไทย

^{*}Received: December 19, 2021, Revised: December 24, 2021, Accepted: December 26, 2021.

Abstract

This research article aimed to examine learning management model for creating religious heirs of the Thai Buddhist Sangha. Mixed methods research was used and there were 3 research steps as follows: Step 1: Study the condition of learning management for creating religious heirs of the Thai Buddhist Sangha by interviewing 10 key informants, and the data was analyzed by content analysis. Step 2: Create a learning management model for creating religious heirs of the Thai Buddhist Sangha using focus group discussion with 17 experts, and data was analyzed by content analysis. Step 3: Examine and propose a learning management model for creating religious heirs of the Thai Buddhist Sangha. It was used to distribute the model assessment form with 200 monks and novices. The data were analyzed by using descriptive statistics such as frequency, percentage, mean and standard deviation. Results of the research found that examination of the learning management model for creating religious heirs of the Thai Buddhist Sangha consisted of part 1 introduction, part 2 learning management process, and part 3 the implementation of the process in actual practice, showed overall in a high level. When considering each aspect, it was found that at the highest level in 2 aspects which were usefulness and correctness, and at a high level in 2 aspects which were feasibility and suitability.

Keywords: Model, Learning Management, Religious Heirs, Thai Buddhist Sangha

บทนำ

พระพุทธศาสนาจะตั้งมั่นในประเทศใดได้นั้นจะต้องมีการสืบต่อศาสนทายาท คือ มีการบวชกุลบุตรในประเทศนั้นเพื่อที่จะทำให้อุบาสกอุบาสิกาได้กลายเป็นญาติแห่งพระพุทธศาสนา เหมือนกับครั้งที่พระโสณะและพระอุตตรเถระมาเผยแผ่พระพุทธศาสนาครั้งแรกในสุวรรณภูมินั้นได้มีกุลบุตรกุลธิดาชาวสุวรรณภูมิเข้ามาอุปสมบทเป็นจำนวนมาก เมื่อพระโสณะและพระอุตตรเถระนิพพานไปแล้ว พระภิกษุชาวพื้นเมืองก็ได้สืบต่อพระพุทธศาสนา เผยแผ่พระพุทธศาสนาให้คงอยู่ต่อไป ถ้าไม่มีการบวชศาสนบุคคลก็ต้องหมดไป トラบใดที่ยังมีคนบวชศาสนทายาทก็ยังมีการสืบต่อไปได้อีก ในที่สุดก็จะกลายเป็นผู้เป็นธรรมทายาท เหตุนั้น พระภิกษุสามเณรเป็นศาสนทายาทที่สำคัญของพระพุทธศาสนาและเป็นรากฐานอันเป็นพื้นฐานสำคัญของการสร้างศาสนทายาทของพระพุทธศาสนาในประเทศไทย คือ 1) การจัดบรรพชาอุปสมบทกุลบุตร 2) การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมสนามหลวง แผนกบาลีสนามหลวง และแผนกสามัญศึกษา 3) การศึกษาพัฒนาฝึกฝนการปฏิบัติธรรม นอกจากนี้ ศาสนทายาทต้องมีการสืบต่อการเรียนการสอนพระพุทธศาสนา ทั้งผู้สอนและผู้เรียนต้องมีความเป็นกัลยาณมิตรก็จะได้ผลแห่งการอุปสมบทและบรรพชา กล่าวคือ พระพุทธศาสนาย่อมมีธรรมทายาทสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา เหตุนั้น การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง นับเป็นรากฐานที่คณะสงฆ์ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งจึงต้องส่งเสริมการสร้างศาสนทายาทผ่านช่องทางนี้ เมื่อผู้บริหารคณะสงฆ์ไทยได้เล็งเห็นความสำคัญของปริยัติธรรมว่าเป็นองค์ความรู้ที่ดียิ่งในการสร้างและการพัฒนาบุคลากร คือ พระภิกษุสามเณรให้เป็นพุทธศาสนทายาทจึงกำหนดให้มีการศึกษาพระปริยัติธรรมสำหรับพระภิกษุ

สามเณรเพื่อการพัฒนาารูปแบบการศึกษา ภายหลังต่อมาได้จัดให้มีการพัฒนาการศึกษาตามมติของสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส (บัญชายุทธ นาคมุจลินท์ และคณะ, 2557)

การศึกษาภาษาบาลีเป็นประตูเปิดทางไปสู่การศึกษาพระธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ถูกบันทึกไว้ด้วยภาษาบาลีซึ่งเป็นสิ่งที่รักษาคำสอนของพระบรมศาสดาให้สืบทอดยั่งยืนมาได้จนถึงทุกวันนี้ อาจกล่าวได้ว่าความเจริญก้าวหน้าของการศึกษาภาษาบาลี คือ ความเจริญมั่นคงของพระพุทธศาสนา เหตุฉะนั้น การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทหลวง จึงเป็นหัวใจของการศึกษาของคณะสงฆ์ที่มีผลต่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา เพราะคัมภีร์สำคัญ คือ พระไตรปิฎกของฝ่ายเถรวาทจารึกไว้เป็นภาษาบาลีและการรักษาดั้งเดิมซึ่งเป็นภาษาบาลี เพื่อป้องกันพระพุทธรูปพจน์ไม่ให้คลาดเคลื่อนที่เรียกว่า สัทธรรมปฏิรูป จึงต้องมีการศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทหลวง เพราะในปัจจุบันน่าเป็นห่วงพระพุทธศาสนา มีคำกล่าวชวนให้คิดว่า ทุกวันนี้ปริยัติก็อาภัพ ปฏิบัติก็อาเพศ ปฏิเวธเลยอาพาธ คือ เป็นนักปริยัติมิได้เป็นนักปฏิบัติ เพราะรู้จัก รู้จำ แต่ไม่รู้จริง ไม่รู้แจ้ง บ้างก็เป็นนักปฏิบัติ มิได้เป็นนักปริยัติ เพราะรู้จริง รู้แจ้ง แต่ไม่รู้จัก ไม่รู้จำ ยิ่งกว่านั้นคือมิได้เป็นทั้งนักปริยัติทั้งนักปฏิบัติ เป็นแต่เพียงนักคิดนักพูด ทั้งไม่รู้จัก ไม่รู้จริง และไม่รู้แจ้ง แต่ถ้าได้ศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทหลวง แล้วนำไปปฏิบัติ ให้รู้แจ้งเห็นจริงตามพระสัทธรรมจะเป็นทั้งนักปริยัติเป็นทั้งนักปฏิบัติ เพราะทั้งรู้จัก รู้จำ รู้จริง รู้แจ้ง และรู้จำนั่นเอง (พระพิจิตรธรรมพาที (ชัยวัฒน์ ธมฺมวฑฺฒโน), 2544) อีกประการหนึ่ง พระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทหลวง เป็นระบบที่สอนน้อง ชาดทักขะในการสอน ไม่มีการพัฒนาไม่มีการปรับปรุงวิธีการเรียนการสอน การนำหลักไตรสิกขามาใช้นั้นมีความสำคัญมากต่อการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทหลวง เพราะการปลูกฝังไตรสิกขาจะทำให้นักเรียนผู้ศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีเป้าหมายในการบวชที่แท้จริง มีความสำนึกในการเป็นศาสนทายาท มีความรู้ ความเข้าใจพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทหลวง ได้ดีขึ้นจนทำให้เรียนรู้พระสัทธรรมของพระพุทธเจ้า คือ ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ได้ง่าย เหตุฉะนั้น ครูผู้สอนจึงควรนำหลักไตรสิกขาและหลักสัทธรรม 3 มาใช้ในการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทหลวง โดยมีสาเหตุที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ การบริหารจัดการหรือการดำเนินการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมต้องมีคุณภาพ มีเป้าหมายในการสร้างศาสนทายาทที่ชัดเจนซึ่งเป็นอำนาจและภาระรับผิดชอบสำหรับผู้บริหารสำนักเรียนโดยตรง (พระมหาวิเชียร ตุ่นแก้ว, 2548)

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทหลวง จึงนับว่าเป็นการศึกษาระดับสูงและเป็นการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนเพื่อทรงศาสนาและเผยแผ่คำสอนไปสู่ประชาชนเพื่อความร่มเย็นเป็นสุขของสังคมโดยรวมก็ตาม แต่การจัดการศึกษาในแผนกนี้ยังมีปัญหาอีกมากมายที่รอการแก้ไข ดังจะเห็นได้จากปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน คือ บุคคลเข้ามาบวชเรียนหนังสือลดน้อยลง ผู้ปกครองส่งเสริมบุตรหลานไปเรียนหนังสือในโรงเรียนภาคบังคับตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ นักเรียนขาดแรงจูงใจในการศึกษา สำนักเรียนมีวิสัยทัศน์ไม่ชัดเจน พันธกิจของสำนักเรียนไม่เหมาะสมกับยุคสมัย นอกจากนั้น บุคลากรในสำนักเรียนไม่พร้อม คือ อาจารย์ผู้สอนหนังสือแต่ละชั้นประโยคไม่มีการพัฒนารูปแบบการปฏิบัติงานในวิชาที่ตนสอนให้มีความทันสมัยและไม่มีการเปรียบเทียบวุฒิการศึกษาให้มีความชัดเจน เป็นต้น (พระปลัดสัมฤทธิ์ เทวธมฺโม (เปจิตตัง), 2553) โดยในปัจจุบันมีสำนักเรียนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างศาสนทายาทอย่างตลอดต่อเนื่องผ่านการเรียนปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทหลวง เช่น สำนักเรียนบาลีส่วนกลางวัดสามพระยา สำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม สำนักเรียนวัดเทพศิลา สำนักเรียนวัดพระธรรมกาย เป็นต้น มีระบบการจัด

การศึกษาตามหลักพุทธบริหารการศึกษา มีการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างศาสนทายาท เพื่อให้คณะสงฆ์นำไปใช้ได้ ต่อมา คณะกรรมการประสานงานแผนยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา (2560) ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ระยะ 20 ปี ระยะที่ 1 พ.ศ. 2560 - 2564 ยุทธศาสตร์ด้านศาสนศึกษาของการคณะสงฆ์ มีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้ 1) สร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา โดยการปลูกฝังศรัทธาในพระพุทธศาสนา ผ่านการศึกษาพระปริยัติธรรม ธรรมศึกษา บาลีศึกษา เพิ่มศักยภาพทางปัญญาแก่ศาสนทายาท 2) ยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน โดยอาศัยความร่วมมือภาคีเครือข่ายตามหลัก “บ ว ร” พัฒนาระบบธรรมาภิบาล ระบบสารสนเทศ พัฒนาหลักสูตรเชิงพุทธและนวัตกรรมวิชาการให้ทันสมัย 3) พัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ ด้วยการเพิ่มขีดความสามารถของศาสนบุคคล เช่น ผู้บริหารศาสนศึกษา ครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมสนามหลวงและแผนกบาลีสสนามหลวง พระปริยัติินเทศก์ เสริมสร้างองค์ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาให้เข้มแข็ง 4) มีทรัพยากรเพียงพอในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา ด้วยการจัดหาแหล่งงบประมาณสนับสนุนกิจการพระพุทธศาสนาจากภาครัฐและเอกชน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่อง การตรวจสอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างศาสนทายาทสำหรับคณะสงฆ์ไทย เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการสร้างศาสนทายาทของพระพุทธศาสนาที่จะทำหน้าที่รักษาและสืบทอดคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อตรวจสอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างศาสนทายาทสำหรับคณะสงฆ์ไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยแบบผสมวิธี คือ การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างศาสนทายาทของคณะสงฆ์ไทย ประกอบด้วย การศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เจ้าสำนักเรียนที่มีผลงานดีเด่นด้านการสร้างศาสนทายาทและด้านการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จำนวน 10 รูป ด้วยการเลือกเจาะจง มีเครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างศาสนทายาทของคณะสงฆ์ไทย ประกอบด้วย การจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการผลิตบุคลากร หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านการศึกษา หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านการบริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี 17 รูป/คน ด้วยการเลือกเจาะจง มีเครื่องมือการวิจัย คือ แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบและเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างศาสนทายาทของคณะสงฆ์ไทย โดยใช้แบบประเมินรูปแบบพระภิกษุสามเณรนักเรียนบาลี 200 รูป เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความถูกต้อง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างศาสนทายาทของคณะสงฆ์ไทย ประกอบด้วยส่วนที่ 1 ส่วนนำ 1) หลักการสร้างศาสนทายาท 2) วัตถุประสงค์การสร้างศาสนทายาท 3) บริบทความพร้อมของสำนักเรียน ส่วนที่ 2 กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างศาสนทายาท 1) การจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างศาสนทายาท 2) การดำเนินงานการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างศาสนทายาท 3) กิจกรรมส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างศาสนทายาท 4) หลักธรรมเพื่อการพัฒนาคนและคุณลักษณะที่บังเกิดขึ้นประกอบด้วยหลักสัทธรรมและไตรสิกขา และส่วนที่ 3 การนำกระบวนการไปปฏิบัติการจริง 1) ขั้นตอนเตรียมการดำเนินงาน 2) ขั้นตอนดำเนินงาน 3) ขั้นตอนประเมินผลการดำเนินงาน

ผลการตรวจสอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างศาสนทายาทของคณะสงฆ์ไทย พบว่า

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างศาสนทายาทของคณะสงฆ์ไทย ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมากที่สุด ได้แก่ ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้อง และในระดับมาก ได้แก่ ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ตามลำดับ

ส่วนนำของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างศาสนทายาทของคณะสงฆ์ไทย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมากที่สุด ได้แก่ ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้อง ในระดับมาก คือ ความเป็นไปได้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความเหมาะสม

กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างศาสนทายาทของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างศาสนทายาทของคณะสงฆ์ไทย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมากที่สุด ได้แก่ ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้อง ในระดับมาก คือ ความเหมาะสม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความเป็นไปได้

การนำกระบวนการไปปฏิบัติการจริงของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างศาสนทายาทของคณะสงฆ์ไทย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมากที่สุด ได้แก่ ความถูกต้อง ความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความเป็นไปได้

อภิปรายผลการวิจัย

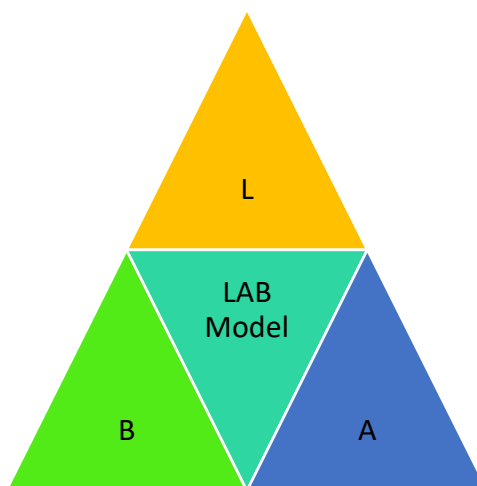
การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างศาสนทายาทของคณะสงฆ์ไทย ประกอบด้วยส่วนที่ 1 ส่วนนำ 1) หลักการสร้างศาสนทายาท 2) วัตถุประสงค์การสร้างศาสนทายาท 3) บริบทความพร้อมของสำนักเรียน ส่วนที่ 2 กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างศาสนทายาท 1) วิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างศาสนทายาท 2) การดำเนินงานการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างศาสนทายาท 3) กิจกรรมส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างศาสนทายาท 4) หลักธรรมเพื่อการพัฒนาคนและคุณลักษณะที่บังเกิดขึ้น และส่วนที่ 3 การนำกระบวนการไปปฏิบัติการจริง 1) ขั้นตอนเตรียมการดำเนินงาน 2) ขั้นตอนดำเนินงาน 3) ขั้นตอนประเมินผลการดำเนินงาน เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างศาสนทายาทที่มีการนำหลักพุทธธรรมและคุณลักษณะการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างศาสนทายาท คือ สัทธรรม 3 ใช้จัดการเรียนรู้และไตรสิกขา ใช้สร้างศาสนทายาท มีความสอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต) (2554) ที่กล่าวเรื่องการพัฒนาชีวิตตามหลักไตรสิกขาซึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้ทุกกิจกรรมล้วนการส่งเสริมการสร้างศาสนทายาท คือ กิจกรรมสำหรับคุณภาพการจัดการศึกษาไตรสิกขาไปสู่ความสำเร็จ เป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวมตามหลักพุทธธรรมและคุณลักษณะการสร้างศาสนทายาท โดยเริ่มจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านการคิด การพูด

การทำ ด้วยหลักพระสัทธรรม 3 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่มีความสำคัญในการศึกษาของพระพุทธศาสนา สอดคล้องกับงานวิจัยของอุดร เขียวอ่อน (2559) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของพระธรรมทูตสายต่างประเทศมีกระบวนการพัฒนาประกอบด้วยหลักการพัฒนา คือ หลักสัทธรรม 3 ได้แก่ ปรีชาปฏิบัติ และปฏิเวธ และวิธีการพัฒนา คือ การฝึกอบรมตามหลักสัทธรรม 3 ได้แก่ วิธีการฝึกอบรม เครื่องมือการฝึกอบรม และการประเมินผลการฝึกอบรม

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างศาสนทายาทของคณะสงฆ์ไทยสรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 LAB Model

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย LAB Model มีคำอธิบายดังนี้

L = Learning management การจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างศาสนทายาท การจัดการเรียนการสอนได้มาตรฐานรูปแบบการเรียนการสอน มุ่งประสิทธิภาพมากกว่าประสิทธิผล เน้นความเข้าใจในเนื้อหามากกว่าใช้สัญญาเป็นตัวนำ รูปแบบการเรียนการสอน ปรับประยุกต์ตามองค์ของพหุสูตร 5 ได้แก่ 1) พหุสูตร คือ สัมมอรรถความรู้ให้นักเรียนมากที่สุด 2) ธตา พุดเน้นย้ำจนนักเรียนจำได้ สามารถจับสาระของพระบาลีได้ 3) วจสา ปรีชา เมื่อจำได้จนจัดเจนขึ้นใจ ก็สามารถท่องสาธยายได้อย่างคล่องปาก 4) มนสานุเปกขิตา พินิจนึกตรึกตรองให้ถ่องแท้ขึ้นใจ ไม่ใช่ท่องจำได้อย่างเดียว 5) ทิฏฐิยา สุปฏิวิธธา ขบทยุติให้แตก แยกประเด็นถูกสามารถเข้าถึง เข้าใจในทฤษฎีได้อย่างถ่องแท้

A = Activity กิจกรรมส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างศาสนทายาท ประกอบด้วย 1) กิจกรรมสำหรับปลูกฝังอุดมการณ์ “บวชสร้างบารมี” 2) กิจกรรมสำหรับความมีส่วนร่วมในองค์กร “พุทธบุตรต้องเป็นหนึ่งเดียวกัน” 3) กิจกรรมสำหรับกลยุทธ์การบริหาร “ค่ายจองแชมป์” 4) กิจกรรมสำหรับโครงสร้างและวัฒนธรรมองค์กร “คนเปลี่ยนงานไม่เปลี่ยน” 5) กิจกรรมสำหรับคุณภาพการจัดการศึกษา “ไตรสิกขาพาสู่ความสำเร็จ”

B = Buddhism หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนามนุษย์และคุณลักษณะที่บังเกิดขึ้น

1. หลักสัทธรรม 3 ใช้จัดการเรียนรู้ พระธรรมที่เป็นคำสอนคำบัญญัติตรัสสอนของพระพุทธเจ้าที่ทรงแสดง ให้เปิดเผยปรากฏขึ้นนั้น เรียกว่า พระสัทธรรม จำแนกเป็น 3 ประเภท คือ 1) ปริยัติสัทธรรม สัทธรรม คือ คำสั่งสอนที่จะต้องศึกษาเล่าเรียน ได้แก่ พระบาลีพุทธพจน์ในพระไตรปิฎก 2) ปฏิบัติสัทธรรม สัทธรรม คือ ปฏิปทาที่ต้องประพฤติปฏิบัติ ได้แก่ อริยมรรคมีองค์ 8 หรือไตรสิกขา 3) ปฏิเวธสัทธรรม สัทธรรม คือ ผลที่บุคคลจะพึงเข้าถึงหรือบรรลุได้ด้วยการศึกษาปฏิบัติ ได้แก่ มรรค ผล นิพพาน

2. หลักไตรสิกขา ใช้สร้างศาสนทายาท ไตรสิกขา เป็นหลักการพัฒนาชีวิตเพื่อให้ประสบความสำเร็จเป็นคนสมบูรณ์แบบตามแนวพุทธ ไตรสิกขา จึงจัดอยู่ใน มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) คือ ควรทำให้เกิดมีขึ้น เพื่อใช้เป็นเครื่องมือพัฒนาชีวิต ประกอบด้วย 1) อภิสัสสิกขา สิกขา คือ ศีลอันยิ่ง 2) อภิจิตตสิกขา สิกขา คือจิตอันยิ่ง หมายถึง สมาธิ 3) อภิปญญาสิกขา สิกขา คือ ปัญญาอันยิ่ง เหตุฉะนั้น ไตรสิกขาจึงเป็นกระบวนการปฏิบัติ หรือกระบวนการพัฒนา 3 ด้าน สำหรับสร้างพุทธศาสนทายาทเพื่อสืบอายุพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 มหาเถรสมาคม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างศาสนทายาทของคณะสงฆ์ไทยไปพัฒนาเป็นคู่มือในการใช้รูปแบบ เพื่อให้สำนักเรียนได้มีมโนปณิธานร่วมกันที่จะสร้างศาสนทายาทสืบทอดพระพุทธศาสนา

1.2 มหาเถรสมาคม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดโครงการสร้างศาสนทายาทสำหรับคณะสงฆ์ไทยเพื่อต่อยอดในการใช้ผลการวิจัยครั้งนี้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างศาสนทายาทสำหรับคณะสงฆ์ไทย

2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างศาสนทายาทที่พึงประสงค์

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการประสานงานแผนยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา. (2560). **การขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา**. แหล่งที่มา <http://www.buddhism4.com/web/index.php/9-1/4-2017-10-21-19-13-40>. สืบค้นเมื่อ 1 มิ.ย. 2562
- นพรัตน์ เบญจวัฒน์นันท์. (2550). **การศึกษาภาษาบาลี**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- บัญชายุทธ นาคมูลสินธุ์ และคณะ. (2557). แนวทางการพัฒนาศาสนทายาทที่พึงประสงค์ในพระพุทธศาสนา. **วารสารบัณฑิตศึกษา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์**. 3(1). 137-156.
- พรชูลี อาชาวำรุง และคณะ. (2545). **รูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนาธรรมของวัดในพระพุทธศาสนา : กรณีศึกษาวัดสุทธาวารี อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี**. รายงานการวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี.
- พระปลัดสัมฤทธิ์ เทวธมโม (เปจิตตัง). (2553). **รวมบทความวิชาการโครงการสัมมนาวิชาการในผลงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ดีเด่น**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2554). **สยามสามไตร**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสภา.
- พระพิจิตรธรรมพาที (ชัยวัฒน์ ธรรมวาทโน). (2544). **นักเทศนาศุภโลกาภิวัตน์**. กรุงเทพมหานคร: เลียงเชียง.
- พระมหาวิเชียร ตุ่นแก้ว. (2548). **สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติแผนกธรรม กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมชาย วรภิเษมสกุล. (2553). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. อุดรธานี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- อุดร เขียวอ่อน. (2559). **รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของพระธรรมทูตสายต่างประเทศ**. **วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. 5(1). 159-167.